

ואם תאמר אהרן הכהן הוא זה שהסגירה, אף כך אי אפשר לומר, שהרי אהרן קרוב הוא של מרים שאחיה הוא, ואין קרוב רואה את הנגעים.⁽¹⁾

אלא, כבוד גדול חלק לה הקדוש ברוך הוא למרים באותה שעה!

אמר הקדוש ברוך הוא: אני כהן, ואני מסגירה, אני חולטה ואני פוטרה.⁽²⁾

קתני מיהת בברייתא: משה זר הוא, ואין זר רואה את הנגעים; ותיקשי לרב הסובר: משה כהן היה.

אמר תירץ רב נחמן בר יצחק: שאני מראות נגעים, דאהרן ובניו כתובין בפרשה של מצורע, כמו שנאמר [ויקרא יב ב]: "אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת, והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים", הרי שלענין מצורע הצריכה תורה את אהרן ובניו, ולא את משה, ואף שכהן היה.

מיתבי לרב הסובר, שמשה כהן גדול היה, מהא דתניא:

חמש שמחות היתה אלישבע בת עמינדב אחות נחשון, שהיתה אשתו של אהרן יתירה על בנות ישראל ביום שהוקם המשכן, ואכל

זברייתא זו היא כדברי האומר יש מנחה בכמה ואוכלים אותה זרים. שאם כדעת הסובר "אין מנחה בכמה" הרי לא תמצא קדשי קדשים שייאכלו בכמה, כי חטאת ואשם, הנאכלים לכהנים במקדש, לכולי עלמא אין מקריבים בכמה, כמבואר לקמן קיז ב.

מיתבי לרב הסובר שמשה רבינו כהן היה, מהא דתניא:

אדם שהופיע בעורו נגע צרעת, הרי הוא מובא אל הכהן כדי שיראה אם נגע צרעת טמא הוא. הכהן בלבד הוא הקובע ומחליטו כמצורע. ולפעמים מסגיר הכהן את המצורע שבעה ימים לראות את התפתחות הנגע, ואחר כך פוטרו או מחליטו כמצורע. וכן משנרפא נגע הצרעת מן הצרוע, הכהן בלבד הוא שמטהרו.

כתיב [במדבר יב]: "ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכושית אשר לקח. והענן סר מעל האהל, והנה מרים מצורעת כשלג. ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת".

מרים כשנצטרעה מי הסגירה?

אם תאמר: משה הסגירה, אי אפשר, שהרי משה זר הוא,

קב-א ואין זר רואה את הנגעים.

המהרש"א: האמת קאמר דזר הוא. ב. הקשה המהרש"א: למאן דאמר שפנחס היה כהן, למה לא הסגירה! ? וראה שם וב"צאן קדשים" וב"קרן אורה".

2. ראה מה שכתב בזה המהרש"א.

דהיינו חזה ושוק, — לא מצינו שייאכלו בכמה לזרים, שהרי אין תרומת חזה ושוק נוהגת בכמה, כמבואר לקמן קיז ב.

1. א. יש לעיין: למה לא אמרו כן גם ביחס למשה, שהרי אף הוא אחיה הוא. וכתב

אחד:

א. **יבמה**, משה שהיה אחי בעלה, היה מלך.ב. **אישה**, אהרן, היה כהן גדול.ג. **בנה**, אלעזר, היה סגן כהן גדול.ד. **בן בנה**, פנחס בן אלעזר, היה משוח מלחמה, כמו שמצינו במלחמת מדין [במדבר לא ו]: "וישלח אותם משה אלף למטה לצבא, אותם ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא..."ה. **ואחיה**, נחשון, היה נשיא שבט יהודה.

ואבילה היתה על שני בניה, נדב ואביהוא, שמתו באותו היום.

קתני מיהת בכרייתא ביחס למשה: **יבמה מלך**. ומשמע, **מלך**, אין, אכן מלך היה, אבל כהן גדול לא היה, ותיקשי לרב הסובר שמשה רבינו כהן גדול היה!?ומשנינן: **אימא** ביחס למשה: **יבמה אף מלך** היה מלבד שהיה כהן גדול.ומבאר הגמרא שדברי רב **כתנאי** הם שנחלקו בדבר, כדתניא:

כתיב [שמות ד] כשנגלה הקב"ה למשה מתוך הסנה, והורה לו לילך ולהוציא את בני ישראל ממצרים:

"ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי. ויאמר משה אל ה' בי אדני

לא איש דברים אנכי. ויאמר בי אדני, שלח נא ביד תשלח. ויחר אף ה' במשה ויאמר, הלא אהרן אחיך הלוי ידעתי כי דבר ידבר הוא וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו. ודברת אליו ושמת את הדברים בפיו."

רבי יחושע בן קרחה אומר: כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם, כלומר, מצטרף אליו איזה שהוא סימן של חרון אף, פעמים הכאה פעמים נזיפה פעמים קלה וגידוף — (3)

ואילו זה, "ויחר אף ה' במשה", לא נאמר בו שום רושם.

רבי שמעון בן יוחי אומר: אף זה נאמר בו רושם, שהרי נאמר: "ויחר אף ה' במשה ויאמר הלא אהרן אחיך הלוי"; וחלא אהרן כהן הוא ולא לוי.

אלא הכי קאמר ליה הקב"ה למשה: אני אמרתי, בדעתי היה שתהיה אתה כהן ואילו הוא [אהרן] לוי, עכשיו שעניתני כאשר עניתני, הוא אהרן יהא כהן, ואילו אתה לוי; וזה הוא הרושם.

וחכמים אומרים: לא פסקו למשה כהונה מעולם, ולא נתכהן משה אלא שבעת ימי המלוואים בלבד, שהיה אז משמש בכהונה גדולה.

ויש אומרים: פסקו למשה כהונה, ומיהו לא פסקה ממנו ליתנה לאהרן, אלא לא פסקה כהונה אלא מזרעו של משה בלבד, שנאמר [דברי הימים א, כג]: "ויספרו הלויים, ויחלקם דוד מחלקות: בני קהת עמרם

3. כגון "ויחר אף שאל" וקרא לבנו "בן נעות המרדות" [שמואל א כ]; וכגון "ויחר אף יעקב

ויצהר. בני עמרם אהרן ומשה. ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבט הלוי", הרי שבניו בלבד היו לויים ואילו הוא עצמו כהן היה.

ואומר [ועוד כתוב אחד בתהלים צט מורה על זה]: "משה ואהרן בכהניו, ושמואל בקוראי שמו", הרי שמשה עצמו כהן היה.

הרי שנחלקו תנאים בדבר, אם משה רבינו כהן גדול היה אף לאחר שבעת ימי המילואים.

שבה הגמרא לפרש את הברייתא, ושואלת: מאי "ואומר", כלומר, למה הוצרכנו להביא ראייה נוספת?

ומפרשינו: וכי תימא ההוא קרא "ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבט הלוי — לדורות הוא דבתיב, כלומר, לאחר זמן נכתב פסוק זה כשהיו מייחסים את הכהנים ואת הלויים, ובאותו זמן כבר לא היה משה קיים, ואין הפסוק מתייחס אלא על בניו לייחסם לשבט הלוי —

לכך אמר: ואומר "משה ואהרן בכהניו", ולמדנו שמשה עצמו כהן גדול היה כמו אהרן.

ומקשינו על מה שאמר רבי יהושע בן קרחה: כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם:

וכי כל חרון אף שבתורה נאמר בו רושם!?

והבתיב אחר שאמר פרעה למשה [שמות י כח]: "לך מעלי, השמר לך אל תוסף ראות פני, כי ביום ראותך פני תמות":

"ויצא מעם פרעה בחרי אף" [שם יא ח], ולא אמר ליה משה לפרעה ולא מידי [לא הוסיף משה שום נזיפה או כיצא בזה], הרי שלא בכל חרון אף יש רושם!?

אמר תירץ ריש לקיש: אף בחרון אף זה היה רושם, כי סטרו משה לפרעה ויצא. (4)

ומקשינו עלה: ומי אמר ריש לקיש הכי, שיהא משה סוטר למלך פרעה!?

והבתיב [שמות ז יד]: "ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה מאן לשלח העם. לך אל פרעה בבקר הנה יוצא המימה ונצבת לקראתו על שפת היאור" —

ואמר פירש ריש לקיש: אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: מלך הוא והסביר לו פנים, והיינו "ונצבת לקראתו", לפי גדולתו הכון לקראתו.

ורבי יוחנן אמר: רשע הוא, והעיו פניך בו, והיינו "ונצבת לקראתו", שתהא ניצב כנגדו למלחמה ולדבר עזות.

ואם כן ריש לקיש לשיטתו, איך אמר שהיה משה סוטר לועז של מלך!?

ומשנינו: איפוד דברי ריש לקיש ודברי רבי יוחנן, וריש לקיש הוא שאמר: רשע הוא והעיו פניך בו, ולשיטתו אמר גם שסטרו

4. במהרש"א נתקשה: סוף סוף לא נאמר בו רושם, אם כי היה רושם! וראה מה שכתב בזה.

ברחל" ואמר לרחל "התחת אלהים אני אשר מנע ממך פרי בטן" [בראשית ל], וזה הוא לשון נזיפה. רש"י.

(5) ויצא.

מתביב רבא מהא דתניא: רבי ישמעאל אומר: יבמה — של אלישבע — מלך; הרי שהיה משה מלך?!?

אמר תירץ רבה בר עולא: לו ולזרעו הוא דקאמר "ביקש משה ולא נתנו לו", אבל משה עצמו מלך היה.

ומקשינן עלה: אם כן בהכרח ש"הלום" משמע מלכות לו ולזרעו, וכי כל היבא דכתיב "הלום" לו ולזרעו עד עולם הוא?!?

והא גבי שאול, דכתיב [שמואל א, י] כשהטיל שמואל גורל מי יהיה מלך: "וילכד [בגורל] שבט בנימין. ויקרב את שבט בנימין. וילכד שאול בן קיש ויבקשוהו ולא נמצא. וישאלו עוד בה' הבא עוד הלום איש, ויאמר ה' הנה הוא [שואל] נחבא אל הכלים", ומכל מקום הוא, אין, אבל זרעו לא היה מלך!?

ומשנינן בשני אופנים:

איבעית אימא: הא הוה איש בושת בנו של שאול שהיה מלך.

ואיבעית אימא: לעולם מתחילה פסקו לשאול מלוכה עד סוף כל הדורות, אלא שאני שאול דאפילו בגויה לא קאים [אפילו בו עצמו לא נתקיימה המלכות] ומשום

אמר רבי ינאי: לעולם תהא אימת מלכות עליך, שנאמר [שמות יא ח] גבי משה כשהתרה בפרעה על מכת בכורות: "וירדו כל עבדיך אלה אלי, והשתחוו לי לאמר צא אתה וכל העם אשר ברגליך", ואילו לדידיה לא קאמר ליה [לא הזכיר משה את פרעה עצמו בין היורדים אליו]. (6)

רבי יוחנן אומר: מהכא יש ללמוד שתהא אימת מלכות עליך:

שנאמר [מלכים א, יח]: "ויד ה' היתה אל אליהו, וישנם מתניו וירץ לפני אחאב — שהיה רוכב על סוסו — עד בואכה יזרעאלה", ועשה כן משום כבודו של המלך אחאב, שאין דרך מלכים ללכת יחידי. (7)

אמר עולא: ביקש משה מלכות, ולא נתנו לו, דכתיב [שמות ג ד]: "וירא ה' כי סר [משה] לראות, ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה ויאמר הנני. ויאמר אל תקרב הלום", ואין "הלום" אלא מלכות, שנאמר [שמואל ב, ז יח]:

"ויבא המלך דוד וישב לפני ה', ויאמר: מי אנכי ה' אלהים ומי ביתי, כי הביאתני עד הלום".

5. יש לעיין: אכתי תיקשי לרבי יוחנן, היכן היה רושם בחרון אפו של משה, כיון שוראי לא סטרו].

6. כתב רש"י: ואף על גב שבסוף כך היה שנאמר [שמות יב]: "ויקרא למשה ואהרן לילה, ויאמר קומו צאו מתוך עמי"; וראה רש"י בחומש על פסוק זה, וראה עוד במהרש"א כאן.

7. א. העיר ה"שפת אמת" במנחות צח א: מכאן מוכח רק גבי מלך ישראל, דמדאורייתא צריך שתהא אימתו עליו, מדכתיב "שום תשים עליך מלך", ומפרשינן "שתהא אימתו עליך", אבל לדרשת רבי ינאי מוכח אפילו במלכי אומות; [ויש להעיר עוד, כבוד שמענו, אימה לא שמענו].

שהוא גרם לעצמו כשהגיס דעתו וגבה לבו. (8)

וכדרכי אלעזר אמר רבי הנינא, דאמר רבי אלעזר אמר רבי הנינא:

בשעה שפוסקין גדולה לאדם, פוסקים לו ולזרעו עד סוף כל הדורות, שנאמר [איוב לו ז]: "לא יגרע מצדיק עניו, ואת מלכים לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו".

ואם הגיס דעתו, הקדוש ברוך הוא משפילו, שנאמר [באיוב שם בפסוק הסמוך]:

"ויושיבם לנצח ויגבהו. ואם אסורים בזיקים ילכדון בחבלי עוני", כלומר, אם יגביהו לבם, יהיו נידונים ביסורים ובחבלי עוני. (9)

שנינו במשנה: בעלי מומין, בין בעלי מומין קבועין בין בעלי מומין עוברין, חולקין ואוכלין:

שואלת הגמרא: מנא הני מילי שבעל מום חולק אף על פי שאינו ראוי לחיטוי והכתוב אומר "המחטא אותה יאכלנה" (10)?

ומשנינן: דתנו רבנן: כתיב בפרשת מנחה, [ויקרא ו יא]: "כל זכר בבני אהרן יאכלנה",

ולכך אמר הכתוב "כל" לרבות בעלי מומין.

והרי למאי, לענין מה ריבה אותם הכתוב?

אי להתירם באכילה, כך אי אפשר לומר שהרי כבר נאמר בפרשת בעלי מומין [ויקרא כא כב]: "לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל", ולמה לי עוד מקרא —

אלא לחלוקה ריבה הכתוב בעלי מומין שיחלקו בקדשים כתמימים.

תניא אידך: כתיב בפרשת חטאת [ויקרא ו כב]: "כל זכר בכהנים יאכל אותה", לרבות בא הכתוב בעלי מומין.

למאי ריבה אותם הכתוב? אי להתירם באכילה הרי כבר אמור "לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל".

אי לחלוקה, הרי כבר אמור בפרשת מנחה "כל זכר" ולרבותם לחלוקה בא הכתוב וכמבואר לעיל.

אלא לרבות בעל מום מעיקרו [בעל מום מלידה] בא הכתוב.

א. אל הכלים, וראה עוד שם. והוא מפרש באופן אחר.

9. נתבאר על פי רש"י במגילה יג ב, שכתב: ואם הגיס דעתו, הכי סמכי קראי: "ויושיבם לנצח ויגבהו, ואם אסורים בזיקים", על ידי שמגביהין עצמן באים לידי עניות ויסורים. ורש"י כאן נראה שמפרש באופן אחר.

10. כמבואר לעיל צט א, וראה מה שנתבאר בהערות שם.

ב. הוסיף המהרש"א: והענין, שראוי לחלוק כבוד אפילו למלכים הקדמונים הרשעים כאלו שזכר, וכדאמרינן בברכות בפרק הרואה, דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, והמזולזל בכבודם כאילו פוגע בכבוד המקום; וראה עוד שם תוספת ביאור במעשה דאליהו ואחאב.

8. נתבאר על פי רש"י, שהראיה מרבי אלעזר היא, שאדם המגיס דעתו, הקב"ה משפילו. וב"שפת אמת" תמה על זה, כי שאל היה נחבא

רב אשי אמר: לעולם לא תיפוד, ואיצטריך הכתוב לרבות בעל מום עובר לאכילה וחלוקת קדשים, אף שכבר ידענו שבעל מום קבוע אוכל וחולק בקדשים, ומשום דסלקא דעתך אמינא:

בעל מום כי טמא הוא, מה טמא, כמה דלא קב-ב טהור לא אכיל [עד שלא נטהר אינו אוכל], אף האי בעל מום עובר נמי, כל כמה דלא מיתקן לא אכיל [עד שאינו נתקן ממומו אינו אוכל] —

קא משמע לן שאף בעל מום עובר אוכל וחולק בקדשים, ואינו צריך להמתין עד שייתקן.

שנינו במשנה: כל שאינו ראוי לעבודה, אינו חולק בבשר:

ומקשינן עלה: וכי לא חולק בבשר מי שאינו ראוי לעבודה?!

והרי בעל מום, דלא ראוי לעבודה, ומכל מקום חולק?!

ותו קשה: הרי משמע: הא ראוי לעבודה, חולק.

והרי טמא בקרבנות ציבור, דראוי הוא לעבודה, ומכל מקום אינו חולק, וכפי שפשטה הגמרא לעיל [צט א']? (1)

שיכול הייתי לומר: אין לי אלא תם ונעשה בעל מום שהוא אוכל וחולק בקדשים, אבל בעל מום מעיקרו מניין שהוא אוכל וחולק? לפיכך תלמוד לומר "כל זכר". (11)

תניא אידך: כתיב בפרשת אשם [ויקרא ז ו]: "כל זכר בכהנים יאכלנו" לרבות בעל מום.

למאי? אי לאכילה, הרי כבר אמור "לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל".

ואי לחלוקה, הרי כבר אמור "כל זכר בפרשת מנחה.

ואי לבעל מום מעיקרו, הרי כבר אמור "כל זכר" בפרשת חטאת.

אלא הוצרך הכתוב לרבות בעל מום, משום שיכול הייתי לומר, אין לי אלא בעל מום קבוע שהוא אוכל וחולק בקדשים, אבל בעל מום עובר מניין שאף הוא אוכל וחולק בקדשים? לפיכך תלמוד לומר "כל זכר".

ותמהינן: כלפי לייא?! והרי איפכא מסתברא, כי יותר נראה לרבות בעל מום עובר מבעל מום קבוע, ואילו אתה אומר, שאם לא כתוב זה, לא הייתי מרבה אלא בעל מום קבוע ולא עובר?!

אמר רב ששת: אכן איפוד, ותאמר: שיכול אין לי אלא בעל מום עובר, בעל מום קבוע מנין, תלמוד לומר "כל זכר".

וב"חק נתן" כתב, דלאכילה אין צריך ריבוי, כי בפרשת בעלי מומין שנאמר שם "לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל" פורט הכתוב כל סוגי המומים, ראה שם.

1. הנה פשיטות הגמרא שם היא ממה ששנינו

11. ואם תאמר: שמא בא הכתוב לרבותו לאכילה, ואילו לחלוקה עדיין לא שמענו? כתבו התוספות בעמוד ב בד"ה בעל מום: כיון דאשכחן תם ונעשה בעל מום דאין חילוק בין אכילה לחלוקה, מסתמא הוא הדין לבעל מום מעיקרו.

ומשנינן: ראוי לאכילה קאמר התנא, ולא ראוי לעבודה. ולכן, בעל מום חולק, ואילו טמא בקרבנות ציבור אינו חולק.

ואכתי מקשינן: והא קטן, דראוי לאכילה, ואינו חולק, ואילו מן המשנה משמע שכל הראוי לאכילה חולק!?

ומשנינן: מה שדייקת מלשון המשנה האומרת "כל שאינו ראוי אינו חולק", הא "כל הראוי, חולק", זה לא קתני במשנה. כלומר, אל תדייק מן המשנה שכל הראוי חולק, כי המשנה לא באה להשמיענו את הדיוק, אלא את עיקר הדין שכל מי שאינו ראוי אינו חולק, ושוב לא תיקשי מקטן, שאינו חולק אף על גב שהוא ראוי.

השתא דאתית להכי [עכשיו שבאת לפרש כן], יש לומר: לעולם, בדאמרין מעיקרא ש"כל הראוי לעבודה" היינו כפשוטו, הראוי לעבודה ולא הראוי לאכילה, ולא תיקשי שתי הקושיות הראשונות:

כי אי משום טמא, דקשיא לך הרי טמא בקרבנות ציבור שראוי לעבודה ואינו חולק, הא לא קשיא כי הא "כל הראוי לעבודה, חולק" לא קתני.

ואי משום בעל מום, דקשיא לך הרי אינו

ראוי לעבודה ומכל מקום חולק, נמי לא תיקשי: כי רחמנא רבייה לחלוקה, כפי שהתבאר בבביתא הסמוכה.⁽²⁾

שנינו במשנה: אפילו טמא בשעת זריקת דמים, וטהור בשעת הקטר חלבים אינו חולק:

ומדייקת הגמרא: הא אם היה טהור בשעת זריקת דמים, וטמא בשעת הקטר חלבים הרי הוא חולק, ואם כן, מתניתין היא דלא כאבא שאול!

דתניא, אבא שאול אומר: לעולם אינו אוכל, אינו חולק בקדשים,⁽³⁾ עד שיהא טהור משעת זריקה עד שעת הקטר חלבים, דאמר קרא: "המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן, לו תהיה שוק הימין למנה", ללמדך, דאפילו בשעת הקטר חלבים, נמי בעי שיהא החולק ראוי.⁽⁴⁾

בעי רב אשי, לדעת אבא שאול: אם היה טהור בשעת זריקה ובשעת הקטר חלבים, אך נטמא בינתיים, ונטהר, מהו שיהא חולק?

וצדדי הספק הם:

האם בשעת זריקה ובשעת הקטרה בלבד

4. רש"י ביאר את דעת תנא קמא שאינו סובר כן, משום שנאמר "לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה", ולא הזכיר הכתבו את הקטרת החלב; ולשיטת תנא משנתנו לא נאמר "המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן" אלא ללמד שכל מי שאינו מודה בעבודה אינו חולק, כמבואר בחולין קלב ב.

בביתא שכהן גדול עובד ואינו חולק, ואם כן תמהו התוספות: למה הביאה הגמרא את הדין שנסתפקו בו ולא את מקור הדין ששנינו בהדיא בביתא!?

2. ראה מה שנתבאר בהערות לעיל צט א על פשיטות הגמרא שם גבי טמא ובעל מום כאחד.

3. הרש"ש הגיה בבביתא "חולק".

יום מחטאת ישראל, שאין אתה נוטל בה חלק.

מקום שהורע כחך, במנחתך, שאינך נוטל חלק במנחה כשאתה מקריבה, לפי שכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל, וכי אינו דין שאדיחך כשאתה טבול יום ממנחת ישראל, שלא תיטול בה חלק.

אך אמר לו, יכול הכהן הטמא לענותו, ולפרוך את הקל וחומר:

ומה אם דחיתני מחטאת ישראל, שכשם שיפה כחי ליטול את כל הבשר מחטאת שלי, כך יפה כחך ליטול את כל הבשר מחטאת שלך. וכי משום כך תדחיני ממנחת ישראל, שכשם שהורע כחי, אילו הייתי מביא מנחה משלי, שאיני יכול לאוכלה אלא להקטירה כולה, כך הורע כחך, שגם אתה לא היית אוכל ממנחה שלך, כי הרי כהן אתה ומנחתך כליל כמו שלי?!

אמר לו, יכול הכהן הטהור לענותו: הרי הוא אומר במנחה עצמה "לכהן המקריב אותה, לו תהיה". ואם כן, בוא הקרב, ואוכל! כלומר, הרי אין אתה ראוי להקריב עתה, ואינך בכלל "לכהן המקריב אותה", לזכות חלק במנחה.

ב. אם אמר לו כהן טבול יום לכהן טהור: תן לי מחטאת ישראל, ואוכל!

אמר לו, יכול הכהן הטהור לומר לו: ומה במקום שהורע כחי במנחתי, שאיני נוטל בה

בעינין שיהא ראוי לעבודה היות ושתי עבודות הללו נזכרו בפסוק, והאיכא [הרי היה ראוי, וחולק].

או דילמא אינו חולק עד שיהא טהור משעת זריקה ועד שעת הקטר חלבים, ואם נטמא בינתיים, אף שנטהר עד שעת הקטר חלבים, אינו חולק.

ומסקינן: תיקו.

אמר רב: האי דינא, מרבי אלעזר ברבי שמעון גמירנא ליה, דאמר לה להאי דינא בבית הכסא [דין זה למדתי מרבי אלעזר ברבי שמעון שאמרה בבית הכסא]:⁽⁵⁾

וכך היה רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: דנתה, יכול אתה לדון באופן שכזה בכמה ענינים:

א. בא כהן טבול יום, ואמר לכהן טהור: תן לי חלק ממנחת ישראל [מנחה שהביא ישראל, שקומצים אותה, ושייריה נאכלים לכהנים], ואוכל!

אמר לו, יכול הכהן הטהור לומר לו שלא יטול בה חלק [מצד קל וחומר מחטאת, דדרשינן לעיל צט א: "הכהן המחטא אותה, יאכלנה", מלמד הכתוב שכהן שאינו ראוי לחיטוי, אינו נוטל חלק]. וכך אומר לו: ומה אם במקום שיפה כחך, בחטאתך, לגבי חטאת, שכאשר אתה עצמך מחוייב בה, ואתה טהור, ומקריב אותה, וזוכה אתה בכל הבשר,⁽⁶⁾ בכל זאת דחיתך כשאתה טבול

5. נתבאר על פי רש"י בסוף הסוגיא בד"ה והיכי; וראה דברי הגמרא שם, שתמהה הגמרא על זה שיאמר כן בבית הכסא, וראה מה שיתבאר שם בהערה בשם ה"שפת אמת".
6. כמבואר בבבא קמא קט ב, ונלמד שם מן הפסוק.

5. נתבאר על פי רש"י בסוף הסוגיא בד"ה והיכי; וראה דברי הגמרא שם, שתמהה הגמרא על זה שיאמר כן בבית הכסא, וראה מה

בחטאת **אצל נשיי ועבדיי**, שאיני יכול ליתן להם אפילו כשאני טהור שאין חטאת נאכלת אלא לזכרי כהונה, וכי משום כך תדחיני מחזה ושוק, **שכן יפה כחי אצל נשיי ועבדיי**, שאם אני טהור נוטל אני חלק ונותן לנשיי ועבדיי?!

אמר לו, יכול הטהור לענותו: **הרי הוא אומר בחזה ושוק "לכהן הזורק את דם השלמים לו יהיה". בוא, זרוק ואכול!** —

יצא טבול יום בפחי נפש, כאשר קוליו וחמוריו שהיה דורש להנאתו, כמבואר לעיל, על ראשו. שלא הועיל מאומה בדבריו.

ויחד עמו יצא גם **אונן**, כשהוא **מימינו** של טבול יום, כי גם הוא אינו חולק בכל אלו כיון שאינו ראוי לעבודה, ויצא גם **מוסר** כפרה כשהוא **משמאלו**, שאף הוא אינו חולק מאותו טעם.

פריך רב אחאי: **לימא ליה**: תן לי **מכבור**, **ואוכל!** כלומר, הרי היה יכול רבי אלעזר ברבי שמעון לדון גם לענין בכור, שאם יאמר כהן טבול יום לכהן טהור: כשם שאתה נוטל בכור, כך אני, אם ירצה הישראל ליתן לי בכור, יכול הוא ליתן לי.

משום דאמר ליה הטהור לטמא: ומה במקום שהורע כחי בחטאת, **אצל נשיי ועבדיי**, שאינם אוכלים בה, דחיתוך כשאתה טבול יום מחטאת ישראל, וכמבואר לעיל, מקום שיפה כחי בכבור, דכוליה דילי הוא [הכל שלי הוא], שהישראל נותנו לכל כהן שירצה, אינו דין שאדיחך ממנו, כלומר, שאף אם ירצה הישראל ליתן לך, אינו יכול ליתן אלא לי או לשאר טהורים.

חלק כשאני טהור, כי כליל היא, דחיתוך כשאתה טבול יום ממנחת ישראל, וכנלמד מן הכתוב.

מקום שיפה כחי בחטאתי, שאילו הייתי מקריב אותה לבדי הייתי אוכל אותה לבדי, אינו דין שאדיחך כשאתה טבול יום מחטאת ישראל.

ברם **אמר לו**, יכול הטמא לומר לטהור ולדחות את הקל וחומר: **ומה אם שדחיתני ממנחת ישראל, שכשם שהורע כחך שלא לאכול ממנחתך, כך הורע כחי שאיני אוכל ממנחתי**. וכי משום כך תדחיני מחטאת ישראל, **שכשם שיפה כחך אילו היתה שלך, כך יפה כחי אילו היתה שלי!**?

אמר לו, יכול הטהור לומר לטמא: **הרי הוא אומר בחטאת "לכהן המחטא אותה, יאכלנה", בוא חטא [זרוק דם], ואכול!** ומאחר שאינך ראוי לחיטוי אינך חולק.

ג. אם **אמר לו** כהן טבול יום לכהן טהור: **תן לי מחזה ושוק של שלמים ואוכל**.

אמר לו, יכול הטהור לומר לו: **ומה במקום שיפה כחך בחטאתך שהרי אתה אוכל את כל הבשר, מכל מקום דחיתוך כשאתה טבול יום מחטאת ישראל וכדילפינן מקרא ד"המחטא אותה". מקום שהורע כחך בשלמים, שאפילו אם אתה היית מקריבם אין לך בהם אלא חזה ושוק, שהרי שאר הבשר נאכל לבעלים, אינו דין שאדיחך מהן כשאתה טבול יום שלא תיטול חלק בחזה ושוק.**

אך **אמר לו**, יכול הטמא לומר לטהור: **מה אם דחיתני מחטאת ישראל, שכן הורע כחי**

בכל מקום מותר להרהר, חוץ ממרחץ ומבית הכסא!?

ומשנינן: לאונסו שאני, אנוס היה רבי אלעזר ברבי שמעון במחשבתו, שהיתה שמועתו שגורה בפיו ומהרהר בה על כרחו.⁽⁷⁾

מתניתין

א. כל עולה שלא זכה המזבח בכשרה, כגון קג-א שאירע בה פסול קודם זריקת הדם, ולכן לא היה לבשר העולה "שעת היתר" למזבח [כי כל עוד שלא נזרק הדם, אין מקטירין את איברי העולה על המזבח], לא זכו כהנים בעורה של עולה זו.

לפי שנאמר [ויקרא ז] "והכהן המקריב את עולת איש, עור העולה אשר הקריב, לכהן, לו יהיה". ודרשינן, רק "עולה" כזאת שעלתה על המזבח לאיש, עבור האיש שהביאה, יהיה עורה של עולה זו לכהן המקריב אותה. יצאה עולה שנפסלה, כיון שלא עלתה לאיש המביא אותה, שלא זכו הכהנים בעורה.

ב. עולה שנשחטה שלא לשמה אלא לשם קרבן אחר, הרי אף על פי שלא עלתה לבעלים לשם חובה, מכל מקום עורה של

אך יכול הטמא לומר לטהור: ומה אם דחיתני מחטאת, שכשם שהורע כהן, כך הורע כהן. וכי משום כך תדיחני מבכור, שכשם שיפה כהן להיות הכל שלך כשנתנו לך, כך יפה כהן, שאם נותנים לי כשאני טהור כולו שלי הוא!?

הרי הוא אומר גבי בכור במדבר יח: "וידבר ה' אל אהרן, אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קודש הם, את דמם תזרוק על המזבח, ואת חלבם תקטיר אשה ריח ניחוח לה'. ובשרם יהיה לך כחזה התנופה". ברא, זרוק, ואכול!

ואידך, רבי אלעזר ברבי שמעון שלא דן כן, פריך על לימוד זה:

מי כתיב "ובשרם לכהן הזרוק"? והרי "ובשרם יהיה לך" כתיב, אפילו לכהן אחר. כלומר, מה שאמרה תורה "ובשרם יהא לך" אינו עולה על הכהן הזרוק אלא על כל הכהנים.

ומקשינן על רבי אלעזר ברבי שמעון שאמר לה להאי דינא בבית הכסא:

והיכי עביד הכי, איך עשה כדבר הזה!?

והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

אמר אלא הרהר בבית הכסא, וגם מן הגמרא משמע שהקושיא היתה על הרהורו, ואם כן משמע, שרבי אלעזר לא אמרה בבית הכסא אלא הרהר בה בלבד ואחר כך אמרה לרבא, וסיפר לו שבבית הכסא חשב על זה, ואל תתמה על שסיפר לו כן, שהרי בין כך ובין כך מספרת לנו הגמרא כן.

וב"שפת אמת" צידד לומר, שרבי אלעזר

7. ב"שפת אמת" תמה על פירושו של רש"י שרבי אלעזר אמר את כל הפלפול הזה בבית הכסא: ותימה לפרש כן, דמה שייך על זה לאונסו לפלפל כל כך? ואם מתוך ההרהור דאונס שכח שהוא בבית הכסא, הוה ליה לרבא להזכירו [ונראה מדבריו שמבין ברש"י שרבי אלעזר אמר את כל הפלפול בבית הכסא, ורבא שומע. אך מלשון רש"י ד"ה לאונסו נראה שלא

גמרא

תנו רבנן, נאמר לגבי דין העור, "והכהן המקריב את עולת איש". וממעטינן, פרט ל"עולת הקדש", שאין ההקדש נותן את העור של "עולת הקדש" [וכפי שיבואר להלן מהי] לכהנים, דברי רבי יהודה.

רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: "עולת איש", פרט לעולת גרים, שאין עורה ניתן לכהנים. ולקמן פרכינן וכי גר, לאו "איש" הוא?

ודנה הגמרא: מאי, לאיזה עולה התכוון רבי יהודה, באומרו פרט ל"עולת הקדש"?

אמר רבי חייא בר יוסף: פרט לעולה הבאה מן המותרות של אשם. דקיימא לן שתמורת אשם, או אשם שמתו בעליו, או אשם שנתכפרו בעליו בקרבן אשם אחר, כולם אינן קרבים עוד בתור קרבן אשם, אלא דינם שיהיו רועים בעדר עד שיפול בהם מום, ואז מוכרים אותם, ובדמים שלהם קונים עולות נדבה. עולות אלו נקראות "קייץ המזבח". ואין לעולות אלו בעלים מסוימים אלא הן קרבות כקרבנות ציבור. ואין בעלי הקרבן סומכים עליהן. ואין הן נקראין "עולת איש" אלא "עולת הקדש", ולכן אין עורותיהן ניתנים לכהנים.

ופרכינן: הניחא מיעוט זה של עולה הבאה מן המותרות, למאן דאמר [רבנן], החולקים על רבי אלעזר [הסוכרים במסכת תמורה כי "מותרות" קרבן אשם לנדבת ציבור אזלי, דהיינו, לקייץ המזבח, להקריבן אותן עולות נדבה של ציבור על המזבח כאשר המזבח שומם מהקטרת קרבנות אחרים, שפיר

העולה ניתן לכהנים, הואיל וזכה המזבח בבשרה, ועלתה למביא אותה לשם נדבה.

ג. אחד עולה שהביא האיש, ואחד עולה שהביאה האשה, עורותיהן ניתנין לכהנים.

ד. עורות של קדשים קלים שייכים לבעלים. כי רק בקדשי קדשים זיכתה התורה את הכהנים בעורותיהם, ולא בקדשים קלים.

ה. עורות של קדשי קדשים, כגון חטאות ואשמות [בנוסף לעולה שכבר התבאר דין עורה], ניתנין גם הם לכהנים, והדבר נלמד מקל וחומר מעולה: ומה אם עולה, שלא זכו הכהנים בבשרה, שהרי כולה מוקטרת כליל על גבי המזבח, מכל מקום זכו הכהנים בעורה. קדשי קדשים, שזכו הכהנים בבשרה, שהרי בשרם של קדשי קדשים [מלבד עולה], נאכלים לזכרי כהונה, וכי אינו דין שזכו הכהנים בעורה?!

ואין אפשרות לפרוך את הקל וחומר בטענה שמזבח יוביה, ונאמר, כמו שזוכה המזבח רק בבשר העולה, ולא "זוכה" המזבח בעור העולה, שהוא ניתן לכהנים, אף אני אביא קדשי קדשים, שאף על פי שזוכים הכהנים בבשרם, לא יזכו בעורם.

כי אין זו פירכא, היות ומה למזבח, שאין לו עור בכל מקום. שבשום קרבן אין המזבח זוכה בעור, ולכן אין זו גריעותא אצלו מה שאינו "זוכה" בעור העולה. אבל הכהנים, שזוכים בעור העולה, כמו שמפורש בכתוב, קל וחומר שיזכו בעורות קדשי קדשים.

ולא מיבעיא למאן דאמר במסכת תמורה שעולה אשר התפיסוה לקדשי בדק הבית תפסי בה קדושת בדק הבית מדאורייתא, ואסור לשחוט את העולה הזאת עד שתפדה מבדק הבית, שודאי אין עורה שייך לכהנים אם נשחטה עד שלא נפדית, כי לאו עולת איש היא אלא עולת הקדש.

אלא אפילו למאן דאמר דלא תפסי, שלא נתפסת בעולה קדושת בדק הבית מדין דאורייתא אלא רק מדרבנן בעלמא, הרי הני מיילי בשר קרבן העולה, שעליו לא חלה עליו קדושת בדק הבית מדאורייתא, כי אין קדושת בדק הבית חלה על קדושת העולה, כיון שהבשר עולה למזבח, ואינו שלו להקדישו בקדושת בדק הבית. אבל עור הקרבן, שלאו ממון מזבח הוא, שהרי העור אינו קרב על גבי המזבח והכהנים עדיין לא זכו בו, תפסי קדושת בדק הבית עליו מדאורייתא, ולא קרינן לגבי העור הזה "עולת איש", אלא עולת הקדש.⁽¹⁾

וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח כדעת רבי חייא בר יוסף, ש"פרט לעולת הקדש" היינו פרט לעולה הבאה מן המותרות.

אמר ליה הקשה רב המנונא לרב נחמן: הרי בהכרח, כמאן אמרת את דבריך "פרט לעולה הבאה מן המותרות"? — כרבי יהודה, שאמר לקמן, שאין עורה לכהנים!

והרי תיקשי, הא הדר ביה, הרי חזר בו רבי יהודה מדבריו, וסבירא ליה שעורה כן ניתן

התמעט עור המותרות מליתנן לכהן, כי אין המותרות נחשבין עולת איש, אלא קרבנות צבור.

אלא למאן דאמר [רבי אלעזר] הסובר במסכת תמורה ד"מותרות" לנדבת יחיד אזלי, שבעליו של האשם הוא עצמו מביא את העולה בדמי האשם, והוא סומך עליה, והוא הנקרא "בעל הקרבן", מאי איכא למימר? הלא לפיו אי אפשר למעט מותרות אשם מ"עולת איש", כי לפיו שפיר יש למותרות בעלים, ושפיר נקראים המותרות "עולת איש"?!

ומתרצת הגמרא: כדאמר רבא, כמו שביאר רבא את דברי הכתוב בתמיד של שחר, "וערך עליה העולה", שבא הכתוב הזה ללמד שלא יהיה שום קרבן קרב בבקר קודם שהקריבו את התמיד של שחר, כי משמעות "העולה" בה"א הידיעה, היא, שעולת התמיד של שחר היא תהא עולה ראשונה בסדר קרבנות היום, ולא יקדימנה קרבן אחר. הכא נמי, בנידון דידן, נאמר "עור העולה אשר הקריב לכהן", ומשמע עולה ראשונה, שהופרשה מתחילה לשם קרבן עולה, אז ניתן עורה לכהנים. ולא עולה שבאה ממותר אשם, שאין היא נחשבת "עולה ראשונה", הילכך אין עורה ניתן לכהנים.

רבי אייבו אמר בשם רבי ינאי: זה שממעטינן פרט ל"עולת הקדש", היינו פרט למתפסי עולה לבדק הבית, שהקדיש את קרבן העולה שלו לבדק הבית, שאין עורה ניתן לכהנים.

1. עיין בקהילות יעקב כאן שדן בהרחבה כיצד יכולים להקדישו ומה היא הזכות הממונית של בעל הקרבן להקדישו.

לכהנים, וכמו שמוכח מהא דתניא:

במקדש היו י"ג "שופרות" [תיבות העשויות בצורת שופר, שפיהן צר, ומתרחב בהמשך], ולתוך התיבות הללו היו נותנים כסף, ועל כל אחת מהן היה כתוב למה כסף מיועד.

מתוך שלשה עשרה השופרות, היו מיועדים שבעה שופרות לדברים מיוחדים, (2) ואילו ששה השופרות הנותרים, (3) שימשו לנדבה, לעולה הבאה מן המותרות, שאין הכהנים זכאין בעורה, אלא ההקדש מוכר את העור, ומביא בדמיו עולה לקיץ המזבח, דברי רבי יהודה.

אמר לו רבי נחמיה לרבי יהודה, ואמרי לה, יש אומרים, שרבי שמעון הוא זה שאמר לרבי יהודה: אם כן, לדבריך, שאין הכהנים זכאים בעורה אלא ההקדש זוכה בה, ביטלת את מדרשו של יהודע הכהן.

דתנן במסכת שקלים: זה מדרש דרש יהודע הכהן

נאמר בפרשת אשם תלוי, "אשם הוא. אשם

אשם לה". ולכאורה יש סתירה בין תחילת הפסוק להמשכו. כי בתחילת הפסוק נאמר "אשם הוא", ומשמע שדין אשם תלוי הוא כדין אשם ודאי. ואשם ניתן לכהן, כמו שנאמר "כחטאת כאשם, תורה אחת להם". ואילו בסוף הפסוק נאמר, "אשם לה", ומשמע שאשם תלוי כולו הוא לה, כדין עולה, ולא כדין אשם ודאי, שבשרו שייך לכהן.

אלא בהכרח, צריך לומר שכונת הכתוב היא לומר, כל שבא משום חטאת, דהיינו, מעות שנתותרו ממה שהפריש אדם לקרבן חטאת, וכל שבא משום אשם, דהיינו, מעות פדיון של אשמות שהולכים לרעה, כגון אשם שמתו בעליו או נתכפרו בעליו בקרבן אחר, שהם רועים בעדר עד שיפול בהן מום, ואז פודין אותן במעות —

בכל המעות הללו, ילקח בהן עולות, וינהגו בעולות כך:

הבשר של העולה, יקרב כולו כליל לשם, כדין עולה, וזהו שנאמר "אשם לה", שכולו לה.

זהב, היה מביא דמי דינר זהב ונותן אותן בשופר זה.

3. ואלו הם ששת השופרות:

א. מותר חטאת. ב. מותר אשם. ג. מותר קיני זבים וזבות ויולדות. ד. מותר קרבנות נזיר. ה. מותר אשם מצורע.

והיינו, כאשר אדם הפריש כסף עבור אחד מהקרבנות האלו, ונשתייר לו עודף במעות, היה נותן את מעות העודף באחד מן השופרות הללו. ו. נדבה. מי שנדר או נדב כסף למזבח, היה

2. א. "תקלין חדתין" — להבאת שקלים חדשים של השנה החדשה, המתחילה בחודש ניסן.

ב. "תקלין עתיקין" — שקלים ישנים של שנה שעברה.

ג. "קנין" — עבור מי שנדב להביא תורים גדולים.

ד. "גוזלי עולה", עבור מי שנדב בני יונה קטנים.

ה. "עצים", עבור מי שנדב עצים למערכה.

ו. "לבונה", עבור מי שנדב לבונה.

ז. "זהב לכפורת", מי שהתנדב ואמר הרי עלי

ימכרו לצרכי עולות. ימכרם גזבר ההקדש למי שצריך להקריב עולה. וחייב הגזבר למכרם דוקא לצרכי עולות, כי אף על פי שהקדישן המקדיש לבדק הבית, קיימא לן ש"כל הראוי למזבח, אינו יוצא מידי מזבח לעולם".

ואילו הבהמות שהן נקבות — ימכרו לצרכי שלמים, למי שצריך להקריב קרבן שלמים דוקא [לפי שאין עולה באה מן הנקבה].

ודמיהן, הדמים שיקבל הקדש בדק הבית עבור מכירת הזכרים והנקבות, עם שאר הנכסים שהקדיש המקדיש, יפלו לבדק הבית.

רבי יהושע אומר: זכרים — הם עצמם יקרבו עולות, לשם המקדיש אותן, כי דעתו של המקדיש, על אף שהקדיש סתם, ולא אמר שמקדיש לקרבן עולה, היתה להקריב למזבח את הראוי לו.

ונקבות — לא יקרבו הן עצמן שלמים, כי

ואילו עורה של העולה, ינתן לכהנים. וזהו שנאמר "אשם הוא", שאשם ניתן לכהנים. (4)

ומוכיח רב המנונא מכך שרבי יהודה לא השיב דבר לשואליו, שרבי יהודה חזר בו, וסבר שגם בעולה הבאה מן המותרות ניתן עורה לכהנים!

אמר ליה רב נחמן לרב המנונא: אלא מר, במאי מוקיב לה, במה הוא מעמיד את זה ששינינו לעיל "פרט לעולת הקדש"?

אמר ליה רב המנונא: מוקמינא, אני מעמיד את זה ששינינו "פרט לעולת הקדש", במקדיש את נכסיו, וכדרכי יהושע.

דתנן במשנה במסכת שקלים [ד'ז]:

המקדיש נכסיו לבדק הבית, והיו בהן בהמות הראויות להקרב לגבי מזבח, והיו בבהמות הללו זכרים ונקבות.

רבי אליעזר אומר: הבהמות שהן זכרים —

זאת נקבע רק שהם באים לנדבה, אך לא נקבע בה כלל שהם באים כנדבת הציבור לעולה.

הדין השני הוא, שהנדבה הזאת קריבה עולה כקרבן ציבור, והוא נלמד מהמדרש של יהוידע הכהן, שכל דבר שהוא משום חטאת ומשום אשם יקרב עולה, כדי שנוכל לקרות בו: "אשם לה", בבשר, ו"אשם לכהנים", בעור.

ולכן, ביאר הרמב"ם שלגבי הדין הראשון, אין חולק שהוא נוהג גם במותר מנחת חוטא, לפי שדין זה הוא הלכה למשה מסיני, שמותר חטאת ואשם קרב נדבה, בין בבהמה ובין במנחה.

ומה שנחלקו אמוראים בגמרא במסכת מנחות הוא רק לגבי הדין השני, שהוא המדרש של

נותנו לשופר שהיה כתוב עליו "נדבה", ומכל הכסף שבששת השופרות הללו היו קונים עולות נדבה, לקייץ המזבח.

4. לגבי המותר של מנחת חוטא, נחלקו רש"י והרמב"ם [בביאור הגמרא במסכת מנחות קח] אם היא קריבה כמנחת נדבה של החוטא, או שיש להקריבה כנדבת ציבור, כמו שמותר חטאת בהמה קרב כעולת ציבור.

ומבאר הגרי"ז בספרו על הרמב"ם [פסולי המוקדשין ה'ח], שלדעת הרמב"ם נאמרו שני דינים חלוקים לגבי מותרות.

הדין האחד הוא, שמותר חטאת ואשם הם נדבה, והוא הלכה למשה מסיני. אולם בהלכה

כל כוונתו שיהיו קדושות בקדושת מזבח לעולות, ולא תחול עליהם כלל קדושת בדק הבית כלל, ויהיה דינן כשאר עולות, שעורותיהן לכהנים –

בכל זאת, גם לדבריו יש לומר, **הני מילי** דסבירא ליה לרבי יהושע שאדם חולק הקדישו, רק לגבי **בשר**, שהראוי למזבח קרב למזבח, ולא הקדישו לבדק הבית. **אבל עור**, שניתן לכהנים, מודה בו רבי יהושע שכוונתו היא שבעור **תפיש**, תיתפס בו קדושת בדק הבית כשאר נכסיו, ולא ינתן העור לכהנים.

שנינו לעיל: **רבי יוסי בריבי יהודה אומר**, "עולת איש", **פרט לעולת גרים**.

אמר ליה רב סימאי בר חילקאי לרבינא: אטו , וכי גר, לאו "איש", הוא? ומדוע הוא מתמעט מעולת איש?!

אמר ליה, זה שאנו ממעטים פרט לעולת גר, היינו **פרט לגר שמת ואין לו יורשים**. שאז, כיון שאין יורשים לקרבן עולה שהקדיש הגר הזה, היא מתמעטת מעולת איש, שלא ינתן עורה לכהנים.

תנו רבנן: "עולת איש", אין לי אלא עולת איש, שעורה ניתנת לכהנים.

עולת נשים ועבדים, מניין שגם עורה ניתנת לכהנים?

דעת המקדיש להקדיש דבר שכולו עולה לה', ואילו שלמים אינם כליל למזבח, ולכן, **ימכרו הנקבות לצורכי שלמים, ויביא ברמיהן עולות**, שכולן כליל לה', ולכן התכון המקדיש. **ושאר נכסים יפלו לבדק הבית**.

ועל אותם זכרים, שאמר רבי יהושע שהם קרבים עולות, אמר רבי יהודה לעיל, "עולת איש, פרט לעולת הקדש", שבעולות אלו אין העור ניתן לכהנים, כיון שדעת הבעלים היתה להקדיש לעולה רק את הבשר המוקטר לה', ולא את העור, שהוא אינו מוקטר לה', ולכן כוונתו של המקדיש היתה שהעור ישאר לבדק הבית, ולא ינתן לכהנים כדין עור העולה.

ומוסיפה הגמרא ואומרת: **ואפילו לרבי יהושע, דאמר "אדם חולק הקדישו"**, שהרי מבואר במשנה זו כי לפי רבי יהושע, אף על גב שהקדיש המקדיש את כל נכסיו בסתמא לבדק הבית, ולא פירט שאת הבהמות הוא מקדיש לצורך עולות ואת שאר הנכסים הוא מקדיש לבדק הבית, בכל זאת אמרינן שדעתו היא שהראוי למזבח יהיה קרב למזבח, ושאינו ראוי למזבח הוא לבדק הבית. ואם כן, היה מקום לומר שלפי רבי יהושע, על אף שהקדיש בסתמא, כוונתו היתה לחלק את הקדשו הסתמי, ולהקדיש את הזכרים הקרבים לעולות על גבי המזבח כדין עולה גמור, ואין כונתו כלל להקדישם לבדק הבית, אפילו לא את עורותיהם, אלא

בהמה, אך מותר מנחת חוטא [שאמנם קרבה כנדבה], היא מנחה פרטית של החוטא, ולא מנחת ציבור.

יהידע הכהן, המחודש שאותה נדבה קרבה בתור קרבן ציבור, בכך נחלקו האם דין זה נאמר גם לגבי מנחה, או שהוא נאמר רק לגבי מותר

תלמוד לומר "מקריב את עולת איש, עור העולה אשר הקריב, לכהן, לו יהיה". שהיה הכתוב יכול לומר "העור אשר הקריב, לכהן, לו יהיה". אלא ייתר הכתוב לומר "עור העולה", ריבה בזה הכתוב עולת נשים ועבדים.

וממשיכה ומבארת הברייתא, אם כן, מה תלמוד לומר "עולת איש"? כיון ש"איש" אינו בדוקא, שהרי אפילו עולת נשים ועבדים התרבתה?

אלא, מלמד הכתוב כי רק עולה שעלתה לאיש ניתן עורה לכהנים. פרט לעולה שנשחטה במחשבת פיגול, על מנת לזרוק דמה או להקטירה חוץ לזמנה, שהקרבתה הזו היא פיגול. וכן אם נשחטה העולה במחשבת לזרוק דמה או להקטירה חוץ למקומה, שהקרבתה פסול. שלא יהו הכהנים זכאין בעורה.

יכול שאני ממעט עולה שנשחטה שלא לשמה, שאף על פי שהיא כשרה, בכל זאת, הואיל ולא עלתה לבעלים לשם חובה, לא יהו הכהנים זכאין בעורה?

קג-ב

תלמוד לומר "עור העולה", מכל מקום. ובא הכתוב המיותר ללמד, כי אף על גב שהעולה לא עלתה לאיש לשם חובה, מכל מקום היא כשרה.

וממשיכה הברייתא לדרוש, ומביאה כמה מדרשי תנאים לגבי נתינת העור לכהנים בשאר הקרבנות, מלבד העולה:

א. נאמר "עור העולה". אין לי אלא עור העולה שניתן לכהנים, עורות קדשי קדשים, מניין?

תלמוד לומר "אשר הקריב", עור של כל הקרבנות במשמע.

יכול, אם כן, שאני מרבה אף עור של קדשים קלים, שגם הוא ינתן לכהן?

תלמוד לומר "עולה" — מה עולה, קדשי קדשים. אף כל, קדשי קדשים. ולא קדשים קלים, שאינם דומים לעולה.

ב. רבי ישמעאל אומר: נאמר "עור העולה". אין לי אלא עור העולה, עורות קדשי קדשים, מניין שגם הם ניתנין לכהנים?

ודין הוא, ניתן ללמוד את זה בקל וחומר.

ומה עולה, שלא זכו הכהנים בכשרה, שהרי כולה כליל, בכל זאת זכו הכהנים בעורה.

קדשי קדשים, שזכו הכהנים בכשרן, אינו דין שזכו בעורן.

שמא תאמר, מזבח יוכיה, שזכה בכשר העולה ובאימורי קדשי קדשים הקרבין על גבי המזבח, ומכל מקום, לא זכה בעור.

תשובתך, מה למזבח, שכן לא זכה אפילו במקצת, שאין שום עור שקרב לגבי מזבח, ולכן גם בעולה אין המזבח זוכה בעור. תאמר בכהנים, שזכו במקצת מקומות בעור, בעור של קרבן עולה, והואיל וזכו במקצת עורות [בעולה], יזכו בכל עורות של קדשי קדשים.

ג. רבי אומר: כל עצמנו לא הוצרכנו אלא לעור העולה בלבד.